קרח

א. ס׳איז ידוע אַז די תורה איז תורה אחת, די פיר אופנים פון פרד״ס שטעלן אַלע צוזאַמען אַ תורה אחת שלימה[1].

און ווי דאָס איז מודגש אין לשון הזהר[2] בנוגע פנימיות התורה און נגלה דתורה אַז דאָס איז נשמתא און גופא, ד. ה. אַז זיי זיינען אַ נשמה און גוף פון איין זאַך.

לפי״ז דאַרף מען פאַרשטיין בפרשתנו, בנוגע צו מחלוקת קרח: אין פנימיות התורה[3] איז מבואר באריכה דער גודל המעלה ומדריגה פון קרח[4] און דער תוכן נעלה פון זיין טענה, ביז צום ביאור אַז זיין טעות איז געווען נאָר דאָס וואָס ער האָט געמאַנט אַז סדר הנהגה (אַז די לוים זאָלן ווערן כהנים) וואָס וועט ערשט זיין לעת״ל, משא״כ אינעם זמן פון „היום לעשותם״ קען אַזאַ הנהגה ניט זיין, ווי ס׳איז מבואר באריכה אין חסידות.

אָבער אין דרך הפשט, פשוטו של מקרא, לערנט מען דורכאויס וועגן דעם גודל הירידה והנפילה פון קרח׳ן, און דעם גודל העונש פון קרח וכל עדתו פאַר זייער מחלוקת, ווי מבואר באריכה אין פשטות הכתובים און נאַכמער אין מפרשי התורה.

קיין שטאַרקע קשיא איז דאָס טאַקע ניט, וואַרום כאָטש אַז תורה אחת היא — איז דאָך פאַרט יעדער חלק בתורה שייך צו אַן אַנדער (עולם ו)מדרי׳ (ע״ד ווי יעדער חלק אין תורה האָט זייַנע ספעצ׳יעלע[5] כללים). בכ״ז פאַדערט זיך הסברה, וואַרום וויבאַלד אַז די ד׳ חלקי התורה זיינען נגד די ד׳ עולמות[6] וואָס איין עולם וועלט נשתלשל פון דעם צווייטן, דאַרף אויסקומען אַז אויך[7] אין חלק הפשט[8] דאַרף זיך אַרויסזאָגן (אין אַ געווישן פרט עכ״פ) די מעלה פון קרח וטענתו, ע״ד ווי דאָס איז (בהרחבה) אין חלק פון פנימיות התורה.

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים אייניקע שאלות ודיוקים — בפשוטם של כתובים.

א) ווי האָבן די חמשים ומאתים איש מסכים געווען צו מקריב זיין קטורת, ווי משה רבינו האָט זיי אויסגעפרואווט?

---

1) להעיר מהקדמת ספר הבחיי.

2) ח״ג קנב, א.

3) ראה לקו״ת פרשתנו נד, סע״ב ואילך, וש״נ. אוה״ת פרשתנו ע׳ תרפו, תרצב. ובכ״מ. וראה לקמן שיחה ג ושיחה ה לפרשתנו. לקו״ש פ׳ קרח (ח״ד. ח״ח), ועוד.

4) עדכ״ז — הוא גם במרגלים. וראה שיחת ש״פ קרח תש״מ.

5) וגם בחלק ההוא עצמו — כמו איסורא מממונא לא ילפינן (ברכות יט, סע״ב). ועוד.

6) נגיד ומצוה בתחלתו מע״ח. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בסופו. מ״ח (מס׳ חיוב הנשמות פ״א מ״ב) — הובאו ונתבארו בלקו״ד ח״ד תשעא, א. וראה הקדמת הרחי״ז לשער ההקדמות (נעתק בקונטרס עה״ח (הוספה הא׳) ע׳ 62 ואילך). רמ״ז לזח״א ד, סע״ב.

7) להעיר מדרמ״צ ה, א: אבל באמת אורייתא סתים וגליא וגם הגליא הוא כפי הסתום כגוף לנפש.

8) ולהעיר דכמו שבעולמות עולם האצילות הנרמז בתיבת „אף״ נסמך ל„עשיתיו״ דוקא (ראה לקו״ת בלק סט, סע״ג) כן גם בד׳ חלקי התורה פרד״ס, חלק הסוד שבתורה (אצילות) שייך לחלק הפשט (עשי׳) דוקא — ראה לקו״ת ויקרא (ה, ד) שמביא שם הענין ד„אף עשיתיו״ לענין השייכות דפנימיות התורה למקרא. וראה לקו״ש ח״ה ע׳ 1 והערה 3.

9) שהרי פשיטא שרצה שיחזרו מהמחלוקת. ובמכש״כ שגם לאח״ז: ויקם משה וילך אל דתן וגו׳ — ובפרט לפרש״י שם: כסבור שישאו לו פנים (כהפי׳ בבמדב״ר (פי״ח, ד) ולא כבסנהדרין (קי, א) שלא להחזיק במחלוקת. וראה לקו״ש חכ״ח ע׳ 98 ואילך.

זיי האָבן דאָך געוואוסט, אַז „בו נשרפו נדב ואביהו"[10], און אַז אַ זר וואָס איז מקריב קטורת איז ער מתחייב בנפשו! [און דאָס וואָס ס'ווערט באַוואָרנט אין מדרש[10] און אין פרש"י[11]: „ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב, אלא הם חטאו על נפשותם" — דאַרף עס האָבן הסברה: וואָס האָט זיי געבראַכט צו אַזאַ חטא — צו מפקיר זיין זייער לעבן?]

ב) עס שטייט[10] אין מדרש און אין פרש"י בנוגע צו דבור משה „זאת עשו קחו לכם מחתות", אַז משה האָט זיי מסביר געווען: „אנו אין לנו אלא ה' אחד כו' וכה"ג אחד ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך"[12].

איז שווער צו פאַרשטיין: די ר"ן איש שטייען אין אַ מחלוקת אויף דער כהונה גדולה פון אהרן אוןווילן דאָס אַוועק־נעמען פון אים — היינט ווי איז שייך אַז משה רבינו איז זיך כביכול משתתף דערין מיט זיי צוזאַמען, זאַגב'דיק (לו יהא — בדיבור בעלמא[13]) „אף אני רוצה בכך"? עוד זאת: צוליב וואָס האָט עס משה בכלל געדאַרפט מוסיף זיין — וואָס האָט דאָס געקענט פועל זיין אויף די ר"ן אישׁ?

ג) בכללות מחלוקת קרח צריך להבין:

דער אויבערשטער האָט צוגעזאָגט משה'ן „וגם בך יאמינו לעולם"[14] — איז ווי קומט דאָס בכלל אַז קרח זאָל קריגן אויף משה'ן און ער וכל עדתו זאָלן ניט גלויבן אַז דאָס וואָס משה טוט איז ווייל „ה' שלחני"[15]; ובפרט אַז די ר"נ איש זיינען ראשי סנהדראות, נשיאי העדה?

ובפרט לויטן ביאור פון רמב"ם[16] (און מפרשי התורה[17]) אַז דער ענין פון „בך יאמינו לעולם" איז אַ תוצאה פון דעם וואָס „עינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא ניגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה[18] לך אמור להן כך וכך"

— ביז אַז אויב עס קומט אַ „נביא ועשה אותות ומופתים גדולים ובקש להכחיש נבואתו של משה רבינו אין שומעין לו ואנו יודעין בביאור שאותן האותות בלט וכשוף הן. לפי שנבואת משה רבינו אינה ע"פ האותות . . אלא בעינינו ראינוה ובאזנינו שמענוה כמו ששמע[19] הוא" —

וואָס דאָס רעדט מען בכל הדורות, אַכו"כ וועט עס רעדט זיך וועגן יענעם דור גופא,

טאָ ווי קען עס זיין אַז נאָך דעם אַלעם איז געקומען קרח און (ניט זייענדיק קיין נביא ובפרט — וואָס האָט באַוויזן אותות ומופתים) האָט ער מיטגעצויגן אַ גאַנצע עדה אידן[20] צו כופר זיין במשה'ן[21] אַלס

10) תנחומא פרשתנו ה. במדב"ר פי"ח, ח. פרש"י טז, ו.

11) שם, ז.

12) מזה משמע כהדיעה (זבחים קב, א. שמו"ר פל"ז, א. ויק"ר פי"א, ו. ושו"נ) שרק בד' ימי המלואים ה"י משה כה"ג (וכ"מ בפרש"י — ראה רש"י שמות ד, יד. אמור כא, כב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 175). ואכ"מ.

13) להעיר מאבות פ"א מי"א: חכמים הזהרו בדבריכם.

14) יתרו יט, ט.

15) פרשתנו טז, כח. ובפרש"י שם כט: אלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא חולק עלי. וראה פרש"י ריש פרשתנו: ומה ראה קרח לחלוק עם משה . . הריני חולק עליו ומבטל את דבריו.

16) רפ"ח מהל' יסודי התורה.

17) ראה ראב"ע יתרו שם. רמב"ן ואוה"ח שם.

18) ראה תו"כ ר"פ ויקרא: ומנין שכל הקריאות היו משה משה כו'.

19) צ"ע שלא כתב „שראה ושמע".

20) ראה פרש"י טז, יט.

21) בשאר החטאים שמצינו בתורה לפנ"ז (בלשון המדרש — תנחומא שם ד. במדב"ר פי"ח, ו ורש"י

דעם נביא ושליח ה'[22]?

ג. דער ביאור בזה: ווי ס'איז מפורש אין פסוק, איז כוונת (מחלוקת) קרח ועדתו געווען אז עס זאל בלייבן און זיין כהונה נאר זיי אלע זאלן זיין כהנים (גדולים) — „ובקשתם גם כהונה"[23].

ועפ"ז י"ל אז אין זיין קריגן אויף משה'ן האט קרח ניט געלייקנט אז משה איז דער שליח ה', און אז דאס וואס ער האט געטאן פריער (כולל — כהונה) קומט ניט פון אויבערשטן, נאר ער האט געהאלטן, אז אויף דאס וואס משה האט געטאן על פי הוי' קען מען מוסיף זיין, אדער מ'קען ענדערן[24].

על דרך ווי דורך תפלה ובקשה קען מען אויסבעטן אז דער אויבערשטער זאל פארבייטן און אראפנעמען א גזר „דין" וכיו"ב — און מ'האט דאס שוין געזען אינעם אויפטו פון משה'ס תפלה לאחרי חטא העגל, און נאכן חטא המרגלים וכיו"ב — עד"ז האט קרח געהאלטן, אז מען קען פועל זיין אז דער אויבערשטער זאל צונעמען די כהונה גדולה פון אהרן'ען און דאס איבערגעבן צו קרח'ן*[24] (ובפרט אז ביי כהונה געפינט מען טאקע אז פריער איז עבודת הכהונה שייך געווען צו בכורות און דערנאך (ע"י חטא[25]) האט מען דאס פון זיי צוגענומען און געגעבן צו שבט לוי, אהרן ובניו[26].

ובפרט אז ס'איז דא אויף דעם א טעם: אהרן האט געהאט א געוויסע שייכות צום חטא העגל (וואס דער חטא איז דאך די סיבה צוליב וועלכער מ'האט די כהונה איבערגעגעבן[27] צו די כהנים[28]), בעת אז די לוים, גאנץ שבט לוי (און קרח בכללם) זיינען געווען אינגאנצן ריין פון דעם חטא[29], ואדרבא — „כל בני לוי" האבן מלחמה געהאט מיט די וואס „פרעה אהרן לשמצה"[30]

[און דאס וואס משה האט אנגענומען און געזאגט אז קרח וכל עדתו קומען קריגן אויף אים מיט דער טענה אז „לא ה' שלחני", איז עס דערפאר וואס „והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"[31], האט ער געהאלטן אז הבטחת ה' „וגם בך יאמינו לעולם", איז ניט נתקיים געווארן, מצד ועד"ד ווי יעקב אבינו האט מורא געהאט „שמא . . נתלכלכתי בחטא"[32], כאטש ער האט געהאט א הבטחה פון אויבערשטן].

(טז, ד)) חטא העגל, מתאוננים, מרגלים, אין קושיא זו — כי שם לא כפרו בנבואת משה.

22) ראה רמב"ן פרשתנו טז, כט. וראה פירושו שם, כא.

23) טז, יו"ד. בכתוב אינו מפורש שבקש כהונה גדולה, אבל כן מפורש בת"א ותיב"ע שם, וכן משמע במדרשים שבהערה 10. פרש"י שם, ז.

24) ע"ד פרש"י ויחי מט, ג בסופו. פרש"י שמות ד, יד. — ולהעיר מאוה"ח פרשתנו טז, כח.

*24) עפ"ז י"ל שהכוונה בתשובת עדת קרח „משה אמת ותורתו אמת" היינו שהוא דבר שא"א לשנות ע"ד הפי' במארז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. דב"ר פ"א, יוד. ועוד) חותמו של הקב"ה אמת.

---

*) ב"ב (עד, א). סנה' (קי, סע"א). ובמדב"ר (פי"ח, כ) — כגירסת הבחיי והכלי יקר פרשתנו טו, לד. וכ"ה בתנחומא פרשתנו יא.

25) פרש"י במדבר ג, יב. ועוד.

26) ולהעיר מראב"ע ריש פרשתנו. רמב"ן שם וטז, ה. בחיי שם. ועוד.

27) והרי עד"ז ה' בנוגע למשה, שמצד החטא נלקחה ממנו כה"ג לאחר ז' ימ"מ (ראה לעיל הערה 12, וש"נ).

28) ראה גם פענח רזא ר"פ זו ד"ה ודתן.

29) אלא שמכיון שהתערב בזה מה ש„נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל כו'" (פרש"י ריש פרשתנו), לכן בא לחלוק על משה ופתח את כולם (רש"י טז, יט). — ראה אבות פ"ד מכ"א.

30) תשא לב, כו. שם, כה.

31) בהעלותך יב, ג.

32) פרש"י וישלח לב, יא.

ד. עפ"ז איז מובן בנוגע צו די ר"ן איש אַז זיי האָבן ניט געמיינט צו קריגן אויף משה'ן, נאָר זיי האָבן געוואָלט זיין כהנים גדולים, ווי רש"י איז עס מדגיש „ואתם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה".

[וי"ל אַז קרח האָט געוואָלט זיין אַליין אַ כה"ג — במקום אהרן, און די ר"ן איש האָבן געוואָלט אַלע זיין כהנים גדולים בנוסף אויף אהרן כה"ג[33]].

וואָס איז געווען דער ענין התשוקה וואָס מבקשים כהונה גדולה — זיינען מדרשים (און פרש"י) מוסיף ומבאר, אַז משה רבינו האָט געזאָגט „אף אני רוצה בכך", דער רצון זייערער זיין אַ כה"ג האָט משה אויך געהאָט[34] — עס איז אַ גוטע און אַ גאָר הויכע זאַך. זייער רצון פאַר כהונה גדולה איז ניט געווען צוליב האָבן שררה אויף אידן, נאָר היות אַז אַ כה"ג איז דאָך נבדל מכל ישראל, קדש הקדשים[35], ער איז שטענדיק „עומד לפני ה' לשרתו", האָבן זיי געוואָלט זיין קדה"ק — אין דער בחינה און מדרי' פון כה"ג[36].

און משה רבינו האָט זיי געענטפערט און מבאר געווען, אַז האָבן אַ רצון צו זיין אַ כה"ג איז אַ גוטע זאַך, און „אף אני רוצה בכך", אָבער בפועל — קען זיין נאָר „כהן גדול אחד".

ה. ביי זיי איז אָבער דער רצון געווען אַזוי שטאַרק ביז זיי האָבן מסכים געווען צו מקריב זיין קטורת וויסנדיק די התראה פון משה'ן אַז „כולם אובדים"; זיי זיינען גרייט געווען אויף דעם אַפי לפי שעה טאָן די עבודה קדושה לעמוד לשרת לפני ה' און דורכ־דעם זיין בקרבתם לפני ה', בדוגמת נדב ואביהו[36].

(וע"ד הביאור בנוגע די כה"ג בימי בית שני, וואָס „כל אחד ואחד לא הוציא שנתו"[37] און אעפ"כ האָבן זיי זיך משתדל געווען „היו נוטלים (כהונה גדולה) בדמים"[38]. דלכאורה תמוה: וויבאַלד אַז זיי האָבן געזען ווי דער פריערדיקער כה"ג האָט ניט מוציא שנתו געווען, און וויסנדיק באַ זיך מדריגתו אַז אויך ער איז ניט ראוי לזה — ווי קומט דאָס אַז זיי האָבן זיך נאָר אַליין געשטופט אויף ווערן כה"ג? נאָר דער ביאור אין דעם איז, אַז מצד גודל רצונם ותשוקתם צו קענען אַרײַנגיין אין קודש הקדשים (ביוהכ"פ) וואו די שכינה איז שורה באופן גלוי, איז ביי זיי געווען אַלץ כדאי, אפילו אַז צוליב דעם וועט ער ניט מוציא שנתו זיין).

ו. עפ"ז איז מובן ווי אויך אין פשש"מ דריקט זיך אויס אַ מעלה ועילוי אין מחלוקת קרח ועדתו, וואָרום כנ"ל, די סיבת וענין המחלוקת זייערע איז געווען מצד דעם רצון צו זיין כה"ג און קדוש לאלוקיו, קה"ק.

פון וואָנען איז געקומען צו קרח ועדתו דער רצון צו זיין כהנים גדולים — איז דאָס מודגש בדבריו[39] „כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו גו'", ווי ער טייטשט אין

---

33) כמובן ממדרשים הנ"ל ופרש"י שבהערה 10. ובפסוק ז. וראה פנים יפות ריש פרשתנו.

34) דפשוט דמשה אמת ודובר אמת.

35) דה"י א כג, יג.

36) ראה גם של"ה פרשתנו שנח, א־ב. אלא דשם מבאר זה דוקא לגבי הר"נ איש־משא"כ קרח שכפר בנבואת משה (ועד"ז הוא בצפע"נ עה"ת פרשתנו (סז, יז) ההפרש בין קרח והר"נ איש).

37) יומא ט, א. ירושלמי שם פ"א ה"א.

38) כ"ה בירושלמי שם. ועד"ז הוא בע"י וגי' הב"ח בבבלי שם. ועוד (ראה דק"ס שם).

39) טז, ג. וראה ראב"ע שם.

(תנחומא[40] און) פרש"י[41] אז „כל העדה כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה" „ומדוע תתנשאו כו' לא הי' לך לברר לאחיך כהונה[42] לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלקיך כל העדה שמעו":

ביי מ"ת האָט דער אויבערשטער געזאגט[43] „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", שטייט אין בעה"ט[44] אז בסיני בשעת מ"ת איז יעדער איד געווארן אין דער מדריגה פון כה"ג.

און וויבאלד אז בעצם איז דאס שייך צו יעדן אידן, ס'איז נאר וואס גרם החטא[45], דעריבער האָט דאס ארויסגערופן ביי קרח ועדתו דעם רצון פון „כהונה גדולה"[46].

ז. ועפי"ז יומתק וואס דער נאמען פון סדרה ווי עס ווערט אנגערופן במנהג ישראל (וואס תורה היא[47]) איז ניט „ויקח", אדער „ויקח קרח"[48], וואס מיינט ווי דער תרגום טייטשט „ואתפלג קרח", און — בלשון רש"י „לקח עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה כו'", נאר דער וואָרט „קרח" אליין[49]. וואס אין דעם איז ניט דערמאנט (מרומז) חטא שלו, זיין מחלוקת אויף משה'ן ולעורר על הכהונה.

ווייל*[49] די הוראה וואס מ'דארף ארויסנעמען פון (פרשת) קרח, איז ניט נאר די שלילה — „ולא יהי' כקרח וכעדתו"[50] — נאר אויך אן ענין חיובי. אט דער רצון וואס עס איז געווען בא קרח'ן ור"נ איש און בא משה'ן דארף זיין בא יעדן אידן[51]. ואדרבה דאס איז א באַוויייז אז „שמעו דברים בסיני מפי הגבורה . . אנכי ה' אלקיך" — „הוי'" איז געווארן „אלקיך", זיין כח און זיין חיות[52].

עס טאָר אבער ניט זיין דער בפועל דער „ויקח (קרח)", פירן א מחלוקת און מעורר זיין על הכהונה, אויף דעם כה"ג וואס דער אויבערשטער האָט באַשטימט דורך משה'ן, און וועלן בפועל זיין דער כה"ג, וואָרום ס'איז דאָ נאר „כה"ג אחד", דער וואס דער אויבערשטער האָט בוחר געווען. דער רצון דערצו דארף אבער בלייבן — „רוצה בכך".

---

40) פרשתנו ד.

41) עה"פ.

42) ראה שפ"ח בשם הנח"י שכוונתו בזה הי' לא לחלוק על מלכות של משה כ"א רק על כהונתו של אהרן.

43) יתרו יט, ו.

44) עה"פ. וראה אגדת בראשית פע"ט (פ). ומכילתא עה"פ.

45) ראה מכילתא ובעה"ט עה"פ.

46) ראה גם פנים יפות ריש פרשתנו.

47) ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.

48) אבל כ"ה ברמב"ם בסדר תפלות שלו וכן בסדור רס"ג „ויקח קרח".

49) לכאורה י"ל שהרמב"ם והרס"ג כ' „ויקח קרח" ולא „קרח" לבד, קביעות דשמו — היפך ד„שם רשעים ירקב" (משלי י, ז) „רקביבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמייהו" (יומא לח, ב)•. משא"כ הלשון והשם „ויקח קרח"••. ועד"ז י"ל לענין פרשת בלק שהרמב"ם ורס"ג שם כ' „וירא בלק" ולא „בלק" (וראה לקו"ש חכ"ג ע' 166 ואילך).

אבל להעיר שרק פרשיות אחדות קורא שם הרמב"ם בתיבה אחת, ורובם ככולם מזכיר בב' תיבות או יותר.

*) וראה גם שיחת ש"פ קרח תש"מ. ס' השיחות תשמ"ח (קה"ת, תשמ"ט) ח"ב ע' 500 ואילך.

50) יז, ה. וראה סנהדרין קי, א. תנחומא פרשתנו י. במדב"ר פי"ח, כ.

51) ע"ד מרז"ל שכאו"א מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב (תדבא"ר רפכ"ה).

52) ראה לקו"ת ר"פ ראה.

•) וראה לקו"ש ח"ח ע' 115. 119.

••) ועד"ז בתוכן הענין, שבזה מודגש עיקר תוכן הסדרה, מחלקותו של קרח.

ח. לכאורה קען מען פרעגן אויף דעם: בנוגע צום שבט לוי וואס „הובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים כו' לפיכך הובדלו מדרכי העולם כו' אלא הם חיל השם כו'"[53] זאגט דער רמב"ם[54]: „ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' כו' ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים כו'".

זעט מען אז בעבודה (רוחנית) איז יעדער איינער שייך צו עבודת שבט לוי „לעמוד לפני ה' לשרתו כו'". און ער וועט „נתקדש קד"ק",

לפ"ז דאַרף אויך זיין אזוי לגבי עבודת כה"ג, אז די עבודה הרוחנית פון כה"ג דאַרף זיין שייך צו יעדן איינעם[55]. איז

53) רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב.

54) שם הי"ג.

55) להעיר מאגה"ק רסכ"ט בשם האריז"ל: „שכל אדם מישראל צריך לבוא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה••

•) ס' הגלגולים פ"ד. ש' הגלגולים הקדמה יא, טז. ובהקדמת ש' המצות (ובע"ח שמ"ט פ"ה) קיצר ולכן לא קשה משם. ועיי"כ של"ה חלק תושב"כ בתחלתו (רסד, ב ואילך). תולדות י"י בהקדמה.

••) להעיר, שבהל' ת"ח לאדה"ז פ"א ס"ד הועתק הענין עם כמה שינויים:

(א) באגה"ק „שיקרים". ובשו"ע „שמקיים" (**הדגשת הבפועל שבהווה**, ואין מספיק אפילו כשהכל באופן **שבודאי** יקיים. וי"ל נפק"מ — כשלא קיים מחמת אונס. וראה של"ה שם).

(ב) באגה"ק מוסיף (מצות) **התורה**. וי"ל שזהו תוס'

•) כ"ה בדפ' זיטומיר תר"ח, תרטז. ווארשא תרנ"ה. ווילנא תרס"ה (ואילך). אבל בדפ' ראשון (שקלאוו תקנ"ד) „שתקיים". וכ"ה בדפוסים: לבוב, תקנ"ט; קאפוסט, תקע"ד; קאפוסט, תקפ"ח; ווארשא ת"ר; טשערנאוויץ תר"ט; לבוב תר"י; טשערנאוויץ תר"כ.

פאַרוואַס זאָל מען זאָגן אַז עס דאַרף בלויז זיין דער „רוצה בכך", אַבער בפועל איז משמע אַז אויך ברוחניות איז נאַר כה"ג אחד?

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם דלפי הנ"ל זעט מען דאָ אַ פאַרקערטן ענין אין דער עבודה פון שבט לוי און פון כה"ג: בנוגע שבט לוי זאָגט דער רמב"ם „כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו אותו", וועט ער במדריגת שבט לוי[56], ער זאָגט אַבער ניט אַז ער יעדער

כו' לבד מצות התלויות במקן••• שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם כו" (וכ"ה בתו"א נג, ג) — ולא הזכיר כה"ג. (וכ"ה במשנת חסידים מסכת חיוב הנשמות רפ"ב). ובלקו"ת יוהכ"פ (סט, א) מפורש „צריך כל אדם לקיים . . ואפי' מצות כהנים וכה"ג". אבל בס' הגלגולים פ"ד כולל ביחד „מצות . . לכהן . . ללווים . . למלכים . . לדיינים וכיו"ב".

ואולי י"ל ד„הוא כללות כולם" דבאגה"ק כאן הוא עיבור שכתב בס' הגלגולים שם••••. ועפ"ז יומתק דבמקום „מפני חשיבותו" שבמ"ח שם — כותב אדה"ז כי הוא כללות כולם.

56) המבואר ברמב"ם שם הוא בנוגע כללות שבט לוי, גם בנוגע לכהנים, וכמו שמסיים „כמו

טעם ההכרח, ואינו נוגע כ"כ בשו"ע. ועוד **ועיקר** — מוכרח להוסיף כאן כיון שמבאר אח"כ וז"ל **דרבנן** כו'.

(ג) בשו"ע הסדר „במעשה דבור ומחשבה". ואולי י"ל הטעם דבשניהם כתב ע"פ הכלל לא זו אף זו (ראה תוס' ריש יבמות). ולכן בשו"ע דעיקרו בנוגע למעשה קמ"ל דאפילו כשיש מעשה — בשביל דבור כו' ג"כ מתגלגל, ובאגה"ק (נשמתא דאורייתא) קמ"ל דאפילו כשיש מח' מתגלגל בשביל דבור וכו'.

(ד) בשו"ע שם — **פס"ד ברור** — מוסיף הביאור „ודיבור ומח' הוא לימוד הלכותיהן. ע"ד שאמרו (מנחות קי) חכמים ע"פ זאת תורת החטאת וגו' שכל העוסק בת"ח כאילו כו'". ואולי עד"ז הטעם שבמקום „אדם" כאן — כתב שם „נפש".

••) צ"ע שבשו"ע — שכנ"ל צ"ל הפס"ד יותר ברור — אין כל הפיסקא והענין ד„לבד מצות התלויות במקן כו'".

••••) אבל בתו"א שבפנים ההערה הלשון: שכ"א מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות לבד מצות

איינער דאַרף וועלן און זיך משתדל זיין אויף צו זיין אין דער בחי' ומדרי' פון לוי; בנוגע לכה"ג אַבער איז, ע"פ הנ"ל, דאַרף יעדער איד זיין „רוצה בכך".

ט. איז דער ביאור בזה: אין עבודת ה' זיינען דאָ דריי כללות'דיקע בחי' — מצות; תורה; און מסירת נפש.

א) מצות[57] זיינען נתלבש געווארן אין דברים גשמיים, ציצית בצמר גשמי תפילין בקלף גשמי וכו'; וואָס דאָס איז די עבודה אין און מיט עניני העולם, צו מברר ומזכך זיין די דברים גשמיים און מאַכן פון וועלט אַ כלי לאלקות.

ב) תורה איז העכער פון (התלבשות[58] אין) וועלט, און אפילו נאָך דעם וואָס „נסעה וירדה בסתר המדריגות וכו' ומחשבה דבור ומעשה תפיסא בהן"[59], איז דער חושך פון וועלט ניט מעלים אויף תורה[60], ווי דער דין[61] „אין דברי תורה מקבלין טומאה"[62] — וואָס דאָס ברענגט אַרויס בעבודת האדם, די פרישות און הבדלה פון עניני העולם.

ג) מסירת נפש איז העכער ע"פ תורה[63] פון דער מדה והגבלה פון תורה[64] ומצות. ענינה איז דער יחוד ודביקות מיט אלקות[65] למעלה ממדידה והגבלה.

יו"ד. די דריי עבודות הנ"ל זיינען בכללות די דריי מדריגות כלליות וואָס זיינען דאָ ביי אידן:

א) רוב בני ישראל איז עבודתם אין אַן אופן פון „הנהג בהם מנהג דרך ארץ"[66]. אַנהויבנדיק פון די וואָס זיינען זיך עוסק במלאכה כפשוטה, אדם חורש אדם זורע[67], און (אויך) דאַרטן איז מען מקיים די מצוות. ביז צו דער עבודה פון יעדער אידן וואָס איז זיך עוסק אין כל מעשיך יהיו לשם שמים[68] און בכל דרכיך דעהו[69] — מארי עובדין טבין[70].

ב) די עבודה פון שבט לוי, וואָס „הובדל לעבוד את ה' לשרתו להורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים

שזכה לכהנים וללויים" (כ"ה ברמב"ם דפוס רומי. וכדלעיל הי"א), וכלשונו בהלכות שלפנ"ז שקאי גם על כהנים. אבל אינו מבאר ומפרט עבודת הכהנים בפ"ע אלא כמו שנכללים בשבט לוי.

57) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 352 ואילך. ח"ט ע' 65 ואילך, וש"נ.

58) „ועניו ההתלבשות דתורה אין זה מענין ההתלבשות של התעסקות כ"א מה שהתורה מכנסת עצמה לדון בזה ולשון התלבשות הוא רק שם המושאל בלבד" (ד"ה ויאמר משה תש"ד פ"כ).

59) תניא פ"ד.

60) ראה לקו"ת ראה כ, א: דהתורה היא עץ החיים . . ואין כח בקליפה לשלוט בה.

61) ברכות כב, א: ריב"ב אומר כו'. וגם לרבנן דפליגי עלי' — לא פליגי אטעמי' כ"א כדי שלא יהיו ת"ח מצויין כו' (ראה שו"ע אדה"ז או"ח רספ"ח) או

המלך שהמלך הוא מוציא כל ישראל וכל המצות מחויב כ"א לקיים וצריך להיות בגלגול או בבחי' **עיבור**. ועד"ז בלקו"ת שם: ואפי' מצות כהנים וכה"ג ע"י **עיבור** או גלגול.

וכאורה משמע מזה, שענין העיבור שייך **לשאר** מצות (כולל כהונה וכה"ג), אבל מצות מלך אין צריך לעיבור, כי „המלך מוציא כל ישראל".

מפני בזיון וכיו"ב (תר"י ברכות שם). ולהעיר מלקו"ת תבוא (מג, סע"ב). מאה שערים מה, א.

62) להעיר מזח"ג פ, סע"ב.

63) ע"ד התשובה — שע"פ תורה אין דבר (אפילו עבר על כל התורה כולה) העומד בפני התשובה.

64) ולכן לא נאמר ענין המס"נ מפורש בתושב"כ להיות תורה שבכתב הוא בחי' חכמה וחכמה הוא ע"פ טעם ודעת דוקא (סה"מ תש"ט ע' 121, עי"ש ובהערה שם).

65) להעיר מלקו"ת שמיני בב' הבחינות שבצדיקים, ע"ש.

66) ברכות לה, ב. ושם: הרבה עשו כר"י ועלתה בידם.

67) ע"ד ברכות שם.

68) אבות פ"ב מי"ב.

69) משלי ג, ו. טושו"ע או"ח סרל"א.

70) ראה אגה"ק ס"ה (קט, א). ביאוה"ז פ' וישב לאדהא"מ (כה, א־ב) ולהצ"צ (ע' קלד).

שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל לפיכך הובדלו מדרכי העולם כו״[53] — וואס דאס איז (בכלל) די מדריגה פון מארי[70] תורה[71].

ג) די עבודה פון א כהן ובפרט פון — כהן גדול[72], וואס טאר ניט ארויסגיין פון ירושלים[73] — יראה שלם[74], וואס שלימות היראה איז די עבודה פון מסנ״פ. און נאכמער: ומן המקדש לא יצא[75]. ענינו איז שטיין אין א שטענ־דיקער פארייניקונג און התחברות מיטן אויבערשטן, ביז דער עבודה המיוחדה לכה״ג, די כניסה ביוהכ״פ אחת[76] בשנה אין קדש הקדשים, וואס דאס איז בגילוי די תנועה וענין פון מסנ״פ — יחידה לייחדך[77].

יא. עפ״ז יש לבאר די צוויי קצוות הנ״ל בנוגע די עבודות פון שבט לוי און כה״ג, וואס פון איין זייט איז די עבודה פון לוי שייך בפועל צו יעדן איינעם אלס הנהגה תמידית, משא״כ די עבודה פון כה״ג דארף זיין נאר „רוצה בכך״: לאידך איז די עבודת הלוי ניט קיין חיוב והכרח אויף יעדערן סיידן אויב „נדבה רוחו״, אנדערש איז די עבודה פון כה״ג וואס ביי יעדן איינעם דארף זיין „רוצה בכך״:

אין דער עבודה פון אידן זייענדיק בעוה״ז, זיינען דא די צוויי אופנים הנ״ל: די עבודת האדם עם עצמו, די עבודה אין וועלט. בכללות איז דאס דער חילוק פון מארי תורה און מארי עובדין טבין[70]. וואס דער עיקר העבודה און הוראה פאר יעדער אידן איז דער עסק בקיום המצות[78], ווייל דורכדעם ווערט אויפ־געטאן א דירה בתחתונים[79].

אבער דער וואס „נדבה רוחו״ קען בא אים זיין אויך דער עיקר עבודה באופן פון מארי תורה, מובדל לגמרי פון עניני העולם.

די עבודה פון כה״ג, דביקות והת־קשרות בה׳ באופן פון מס״נ איז ניט קיין סדר קבוע לכאו״א בכל יום[80] בעבודת ה׳, ער דארף אבער זיין „רוצה בכך״.

---

71) אלא שבפרטיות יש בשבט לוי ב׳ מדריגות: לוים וכהנים. וראה עקב י, ח (הכתוב שהביא הרמב״ם בהל׳ שמיטה ויובל שם הי״ג) „בעת ההיא הבדיל ה׳ את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה׳ (הלוים** — פרש״י) לעמוד לפני ה׳ לשרתו ולברך בשמו (הכהנים והוא נשיאת כפים*** — פרש״י).

וי״ל, שעיקר הענין דלעמוד לשרת לפני ה׳ הוא בכהנים, בעבודת הקרבנות והקטורת בביהמ״ק, משא״כ הלוים ד„עבודה שלהן היא שיהיו שומרין את המקדש ויהיו מהן שוערין לפתוח שערי המקדש ולהניף דלתותיו ויהו מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום״ (רמב״ם הל׳ כלי המקדש פ״ג ה״ב) — (אף שגם השיר הוא שייך לקרבן).

72) שכל כהן יכול להיות כה״ג.

73) ראה רמב״ם הל׳ כלי המקדש פ״ה ה״ז.

74) תוד״ה הר (תענית טז, א).

75) אמור כא, יב. וראה רמב״ם שם. הל׳ ביאת המקדש פ״א ה״י.

76) אחרי טז, לד. וראה תוד״ה עד (מנחות יח, א) אחת . . יחידה — והרי העבודה דמסנ״פ היא מצד בחי׳ יחידה.

77) נוסח הושענות יום ג.

78) אלא שכמובן גם להם צ״ל קביעות עתים לתורה ועכ״פ פ״א שחרית פ״א ערבית.

79) ראה תניא פל״ז באורוכה.

80) להעיר שברמב״ם הל׳ שמיטה ויובל שם מסיים „דבר המספיק לו׳ וברדב״ז שם „ולא שישליך עצמו על הציבור״, והיינו שהוא „עושה מלאכה כו׳ מעט כו׳ כל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה כו׳ הרי״ז כו״ (רמב״ם הל׳ תי״ת פ״ג ה״ט־י״). משא״כ „כה״ג (ודוגמתו) צריך שיהי׳ גדול

---

*) להעיר מזהר פרשתנו (קעו, ב) „תרין דרגין איגון קדוש וטהור כהן קדוש לוי טהור״. וראה שם קנב, ב. קפ, ב. וראה לקו״ת ראה כז, א. דרושים ליוהכ״פ שם. ובכ״מ.

**) אבל להעיר מסהמ״צ להרמב״ם מ״ע לד.

***) שכוונתו לא רק להתיבות „ולברך בשמו״, כ״א גם ל„לעמוד לפני ה׳ לשרתו״, שהרי העתיק גם תיבות אלו בהד״ה.

ביי ביידע עבודות דאַרף באַ אים זיין דער רצון אויף צו זיין דבוק און מקושר לאלקות במסנ"פ[81]. נאָר היות אַז די כוונה ורצון העצמות איז אַז עס זאָל זיין אַ נשמה בגוף בעוה"ז און דאָרטן מקיים זיין רצון ה', איז ער עובד עבודתו למטה, אין איינעם פון די צוויי אופנים הנ"ל, אין עיקר העבודה בענינים גשמיים בקיום המצות, מאַכן די וועלט פאַר אַ דירה לו ית', אַדער עכ"פ וויי דער מיעוט בני אדם, מארי תורה, אַפגע־שיידט פון ענינים גשמים.

און דוקא בשעת עס איז דאָ דער „רוצה בכך", אַז זייער רצון ותשוקה איז צו זיין דבוק לאלקות, דערמיט טוט מען אויף בשלימות אין יעדערער פון די בייד עבודות, וואָרום ניט וועלט מצ"ע איז באַ אים אַ תכלית בפ"ע, און ניט די פרישות פון וועלט איז באַ אים אַ תכלית בפ"ע,

און במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא[82], און אין יעדער עבודה איז רצונו ומחשבתו — דביקות באלקות[83].

און דעמאָלט איז מען זוכה אַז עס ווערט בפועל דער גילוי דלעתיד, ווען עס וועט מקוים ווערן אַז די לוים וועלן זיין כהנים[84], און נאָכמער, יעדער איד וועט זיין במדרי' כה"ג, ווי ער זאָגט אין בעה"ט[85], אַז „לעת"ל תחזור להם (דער ענין פון כהונה גדולה) שנאמר[86] ואתם כהני ה' תקראו", אין דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ווען עס וועלן זיין משה ואהרן עמהם[87].

(משיחת ש"פ קרח תשל"ג, תשל"ד)

מכל אחיו כו' אין לו ממון כל הכהנים נותנין לו משלהן כ"א לפי עשרו עד שיעשיר יותר מעשיר שבכולן" (רמב"ם רפ"ה מהל' כלי המקדש, וש"נ בכס"מ). וראה כס"מ לרמב"ם הל' ת"ת שם ה"י.

81) ובאו"א קצת י"ל: עיקר העבודה וההוראה לכ"א מישראל הוא העבודה דקיום המצות — דירה בתחתונים, אלא שבכדי שהמצות יהיו כדבעי צריך להיות גם העבודה (במיעוט בנ"א עכ"פ) דלוים — מארי תורה, מובדלים מדרכי העולם, שזוהי השמירה למצות (ראה לקו"ת ראה כא,ד. וראה לקו"ש ח"ח שם), ואשר אלו שעוסקים בעניני עולם לא ישתקעו בזה (וראה גם לקו"ש שם ע' 190). אמנם הכח שיש לכ"א להפך את העולם שיהי' דירה לעצמותו הוא מצד ההרגש ד„רוצה בכך", דביקות והתקשרות באלקות.

82) מאמר הבעש"ט — הובא בכש"ט הוספות סל"ח, וש"נ.

83) להעיר מלקו"ת במדבר (א, ג): כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו שעיקר תשוקתו וחפצו יהי' לה' לבדו ולדבקה בו ית' ולא להתורה בלבד כו' הוא ע"י בחי' אהרן הכהן העליון כו'.

84) ראה לקו"ת שבהערה 3.

85) יתרו יט, ו.

86) ישעי' סא, ו.

87) יומא ה, ב. תוד"ה אחד פסחים קיד, ב.